

Pasiūlymai dėl NVO įsitraukimo į viešąją politiką

Projekto Nr. 10.1.2-ESFA-k-917-03-0014

NVK Apvaliųjų stalų diskusijų pranešėjas:

dr., CEM, Vygintas Sidzikauskas

*Kadencijas baigęs Vartotojų teisių apsaugos komisijos prie TM
bei Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos
vicepirmininkas*

2021 m. rugpjūtis - rugsėjis

Turinys

- Įvadas
- Kai kurios principinės ES Sutarties nuostatos
- ES Konstitucijos subsidiarumo principo įgyvendinimo priemonės
- ES Konstitucijos skaidrumo principo įgyvendinimo priemonės
- Kaip apibrėžti viešojo intereso siekiamybių subjektus?
- Pabaiga

Įvadas

- Viešo administravimo siekiamybės: *piliečių įtraukimas; gebėjimas atspindėti piliečių interesus; gebėjimas susitarti su piliečiais (prof. M. S. de Vries, Radboud u-tas, Olandija)*
- *Piliečiai yra labiau linkę priimti atitinkamą valstybės formuojamą politiką, jeigu jie turi galimybę dalyvauti šios politikos formavime, net neatsižvelgiant į tai, ar jų pasiūlymai buvo priimti, ar ne (ESBO Konsultacijų su visuomene žinynas)*
- Istorinis aspektas: *Valstybės paslaugų teikimas „iš viršaus į apačią“ istoriniu požiūriu yra gana naujas reiškinys, tokios socialinės paslaugos kaip švietimas, sveikatos apsauga ir kitos buvo pradėtos teikti daug anksčiau nei valstybinės*

Įvadas: Baltoji knyga - Rekomendacijos

- Panaudoti diskusinius srautus tarp valdžios, verslo ir trečiojo sektoriaus atstovų;
- Skaidrumo sąlygos taikymas neturėtų būti savatikslis, o grindžiamas pragmatiniu požiūriu, t.y. konteksto aktualių suvokimu atliekant viešojo intereso ir kitų interesų NVO išskyrimą;
- Aiškiai ir nuolat skelbti valdžios sektoriaus institucijų vertybines nuostatas dėl žmogaus gerovės kūrimo kaip nepaminamas garantijas viešojo intereso NVO pripažinimo, reikšmingumo, nepriklausomumo ir gyvybingumo užtikrinimui;

Įvadas: Baltoji knyga - Rekomendacijos

- Pagal Europos Tarybos rekomenduojamą viešosios politikos tęstinio ciklo, apimančio **politikos formulavimą, politikos realizavimą ir politikos pamokų išmokimą**, sampratą - visame cikle dėti nuolatinės visas įmanomas pastangas viešojo intereso NVO įgalinimui tiek tikslų ir užduočių nustatymo, tiek ir jų įgyvendinimo procese;
- Sukurti viešojo intereso NVO ir valdžios bei verslo partnerystės įgyvendinimo teisinės priemonės;

Įvadas: Baltoji knyga - Rekomendacijos

- Viešosios politikos tikslų ir uždavinių įgyvendinimą ir paskleidimą vykdyti per valdžios turimas ir naujai kuriamas priemones, skirtas valdžiai nuolat bendradarbiauti su viešojo intereso NVO;
- Įtvirtinti kaip neatšaukiamą ir pamatinę visų sektorių vertybinę nuostatą ir tolimesnę viešosios politikos ciklo kryptį - Lietuvos žmonių gerovės kėlimą. Tuo tikslu skatinti visų sektorių dalyvavimą tiek viešosios politikos pamokose, tiek ir „namų darbų“ atlikime per stebėseną ir objektyvų, grindžiamą nepriklausoma profesionalia ekspertize, įvertinimą;

Įvadas: Baltoji knyga - Rekomendacijos

- Išplėtoti palyginamąjį rodiklį - žmonių skurdo sąvoką, neapsiribojant vien tik ekonominiu turiniu - nuo bendrinių kaip kultūros ir kultūringumo skurdo sampratos, solidarumo skurdo sampratos, istorinės savivokos skurdo apibrėžčių iki individualių - sveikatingumo skurdo sampratos ir pan.;
- **Taikant skaidrumo ir subsidiarumo principus, sudaryti sąlygas viešojo intereso NVO konkurenciniais pagrindais įsitraukti į viešųjų paslaugų teikimą;**
- **NVO turi pripažinti nuostatą, kad tik Vyriausybė ir demokratiškai išrinkti atstovai visuomet išliks atsakingi už galutinį rezultatą.**

Kai kurios principinės ES Sutarties nuostatos

- Preambulė:

Naudojant **subsidiarumo principą** sprendimai priimami kaip galima arčiau piliečių.

- 10 straipsnis:

Sprendimai priimami kaip galima skaidriai ir arčiau piliečių.

- 11 straipsnis:

Institucijos privalo palaikyti atvirą, **skaidrų ir nuolatinį dialogą** su NVO ir pilietine visuomene.

- 4 straipsnis:

Nacionalinis saugumas išlieka kiekvienos narės šalies išimtinė atsakomybė.

Subsidiarumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. IX-884 2, 5, 6, 8, 19, 26, 37 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 13² STRAIPSNIU ĮSTATYMAS

- Papildyti 2 straipsnį 26¹ dalimi:

„26¹. **Reguliuojamos veiklos subsidiarumo principas** – energetikos veikla, kuriai valstybės reguliuojamose kainose nustatomos konkurencinės kainų dedamosios, įgalinančios pagal Europos Sąjungos Sutarties subsidiarumo principą energetikos įmones ir (ar) viešojo intereso nevyriausybinės organizacijas veikti pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą tvarką.“

Subsidiarumo instrumentai

- Papildyti 5 straipsnio 2 dalį 10¹ punktu:

„10¹) įgyvendinant reguliuojamos veiklos subsidiarumo principą nustato viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų dalyvavimo energetikos veiklose tvarką.“

- Pakeisti 6 straipsnio 22 punktą, jį išdėstant tokia redakcija:

„22) nustato susitarimų dėl vartotojų švietimo ir konsultavimo sudarymo su energijos tiekėjais ir (ar) su viešojo intereso nevyriausybinėmis organizacijomis, veikiančiomis pagal reguliuojamos veiklos subsidiarumo principą, tvarką.“

Subsidiarumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO ĮSTATYMO NR. XII-2702 8, 10, 12, 23 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Pakeisti įstatymo 8 straipsnio, 5 dalį išdėstant tokia redakcija:
„5. Šio straipsnio nuostatos taip pat taikomos elektros ir dujų skirstomųjų tinklų operatoriams, teikiantiems garantinio tiekimo paslaugą, bei reguliuojamos veiklos subsidiarumo principo pagrindu veikiančioms viešojo intereso nevyriausybinėms organizacijoms.“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti įstatymo 10 straipsnį, jį papildant 3 punktu:

„3) priemonės, skatinančios vartotojus burtis į viešojo intereso nevyriausybinės organizacijas, siekiančias energijos vartojimo efektyvumo didinimo.“

- Pakeisti 12 straipsnio 3 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

„3. Asmuo atliktą įrenginio kaštų ir naudos analizę privalo pateikti Energetikos ministerijai bei Teisingumo ministerijai ir gauti pritarimą dėl jos atitikties Vyriausybės nustatytai tvarkai prieš pateikdamas prašymą jam išduoti statybą leidžiantį dokumentą. Teisingumo ministerija savo nustatyta tvarka analizę perduoda viešojo intereso nevyriausybiniams organizacijoms atsiliepimų pateikimui.“

Subsidiarumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. VIII-1881 9, 10, 12, 15, 16, 17, 51, 60, 67, 69 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Pakeisti 9 straipsnio 4 dalies 8 punktą, jį išdėstant tokia redakcija:

„8) kad būtų užtikrintas efektyvus elektros energijos rinkos veikimas, **viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų įsitraukimas į vartotojų švietimą bei konsultacijas dėl efektyvaus rinkos veikimo** ir užkertamas kelias asmenims piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi rinkoje ar kitokiais veiksmais daryti neigiamą įtaką efektyviai konkurencijai tarp elektros energijos rinkos dalyvių;“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 12 straipsnį, jį išdėstant tokia redakcija:

Elektros energetikos sektorių sudaro elektros energijos vartotojai, **juos atstovaujanti ir (ar) veikiančios pagal reguliuojamos veiklos subsidiarumo principą viešojo intereso nevyriausybinių organizacijos**, gamintojai, nepriklausomi ir visuomeniniai tiekėjai, nepriklausomi paklausos telkėjai, perdavimo sistemos ir skirstomųjų tinklų operatoriai ir elektros biržos operatorius.

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 51 straipsnį, jį papildant 1¹ dalimi:

„1¹. Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka veikiančios viešojo intereso nevyriausybinės organizacijos turi teisę gauti informaciją, nurodytą šio straipsnio 1 dalyje.“

- Pakeisti 51 straipsnį, jį papildant 9¹ dalimi:

„9¹. Vartotojui pakeitus elektros energijos tiekėją, šio straipsnio 9 dalyje nustatyta tvarka ir nurodyta informacija teikiama suinteresuotoms viešojo intereso nevyriausybinėms organizacijoms, veikiančioms pagal reguliuojamos veiklos subsidiarumo principą Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 60 straipsnio 1 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

„1. Visi elektros energijos vartotojai, esantys Lietuvos Respublikoje, gali nevaržomai pasirinkti nepriklausomą tiekėją, **viešojo intereso nevyriausybinę organizaciją švietimui bei konsultavimui** šiame įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatyta tvarka ir sąlygomis.“

Subsidiarumo instrumentai

- Papildyti 67 straipsnį 3¹ dalimi:

„ 3¹. Nustatant šio straipsnio 2 dalyje nurodytas viršutines kainų ribas ir atsižvelgiant į šio straipsnio 3 dalies nuostatas dėl energijos vartojimo efektyvumą didinančių priemonių, Taryba nustato konkurencinę kainų dedamąją vartotojų švietimui ir konsultavimui.“

- Papildyti 67 straipsnio 5 dalį 11 punktu:

„11) konkurencinio vartotojų švietimo ir konsultavimo.“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 67 straipsnio 7 dalies 6 punktą, jį išdėstant tokia redakcija:

„6) likusios sąnaudos, kurių neapmoka vartotojas ar gamintojas, yra pripažįstamos skirstomųjų tinklų operatoriaus tinklų plėtros išlaidomis. Į **jas Tarybos nuožiūra gali būti įtrauktos išlaidos konkurenciniam vartotojų švietimui ir konsultavimui pagal reguliuojamos veiklos subsidiarumo principo skatinimo nuostatas.** Skirstomųjų tinklų operatoriaus sąnaudų apskaita tvarkoma ir kontrolė vykdoma šio įstatymo 68 straipsnyje nustatyta tvarka.“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 69 straipsnio 6 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

„6. Viršutinė perdavimo paslaugos kainos riba turi būti nustatyta ar perskaičiuota ne vėliau kaip likus 90 kalendorinių dienų, viršutinės skirstymo ir visuomeninio tiekimo paslaugų kainų ribos – ne vėliau kaip likus 75 kalendorinėms dienoms iki reguliavimo periodo arba atitinkamų reguliavimo periodo metų pradžios. **Išskiriama kainos konkurencinė dedamoji vartotojų švietimui ir konsultavimui.**“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 69 straipsnio 7 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

„7. Tarybai nustatčius viršutines kainų ribas, **kuriose išskiriama konkurencinė dedamoji vartotojų švietimui ir konsultavimui**, paslaugų teikėjai turi teisę diferencijuoti paslaugos kainas pagal objektyvius požymius. Paslaugų teikėjai, diferencijuodami kainas, privalo laikytis nediskriminavimo principo ir tinkamai atsižvelgti į energijos vartojimo efektyvumo didinimo principą. Paslaugų teikėjai nustato kainų diferencijavimo tvarką, kurios aprašą tvirtina Taryba.“

Subsidiarumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO 9, 15, 19, 57 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Pakeisti 9 straipsnio 13 dalį, išdėstant ją tokia redakcija:

„13. Gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo kainos nustatomos neatsižvelgiant į gamtinių dujų transportavimo atstumą. ... reguliuojamos kainos ir jų diferencijavimo taisyklės skelbiamos viešai gamtinių dujų įmonių interneto svetainėse, o jų nustatymo principai privalo būti pagrįsti, objektyvūs, skaidrūs ir nediskriminuojantys. **Gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo kainose nustatomos dedamosios konkurenciniam vartotojų švietimui ir konsultavimui.**“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 15 straipsnį, jį papildant 6 dalimi :

„6. Konkurencinį vartotojų švietimą ir konsultavimą pagal 9 straipsnio 13 dalies nuostatas vykdo vartotojo pasirenkami gamtinių dujų įmonė ir (ar) viešojo intereso nevyriausybinė organizacija veikianti Lietuvos Respublikos vyriausybės nustatyta tvarka.“

Subsidiarumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠILUMOS ŪKIO ĮSTATYMO NR. IX-1565 2, 32 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Pakeisti 2 straipsnio 35 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

„35. Šilumos bazinė kaina – ilgalaikė šilumos kaina, sudaryta iš pastoviosios ir kintamosios šilumos bazinės kainos dedamųjų, apskaičiuotų pagal Tarybos patvirtintą šilumos kainų nustatymo metodiką, parengtą pagal Tarybos parengtus ir Vyriausybės patvirtintus šilumos kainų nustatymo metodikos principus, nustatyta ne trumpesniam kaip 3 metų ir ne ilgesniam kaip 5 metų laikotarpiui. ... Šilumos bazinė kaina gali būti vienanarė arba dvinarė. **Šilumos bazinėje kainoje išskiriama dedamoji konkurenciniam vartotojų švietimui ir konsultavimui.**“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 32 straipsnio 2 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

„2. Šilumos ir (ar) karšto vandens kainos grindžiamos tiekėjo būtinomis (valstybės normuojamomis) šilumos ar karšto vandens ruošimo (pirkimo), perdavimo, įvadinųjų atsiskaitomųjų šilumos ir (ar) karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimo, priežiūros ir patikros, sąskaitų (mokėjimo pranešimų) už šilumą ir (ar) karštą vandenį parengimo ir pateikimo vartotojams, **konkurencinio vartotojų švietimo ir konsultavimo** bei apskaitos sąnaudomis. ... Šilumos kainų nustatymo metodikoje nustatyta tvarka.“

Subsidiarumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS GERIAMOJO VANDENS TIEKIMO IR NUOTEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. X-764 3, 5, 17, 26, 34 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Pakeisti 3 straipsnį, jį papildant 40¹ dalimi:

„40¹. Subsidiarus švietimas – reguliuojamos veiklos dalis pagal vartotojo ar abonentu pasirinkimą subsidiarumo pagrindais vykdoma geriamojo vandens tiekėjo, nuotekų tvarkytojo, paviršinių nuotekų tvarkytojo ir (ar) viešojo intereso nevyriausybinės organizacijos.“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 3 straipsnį, jį papildant 48¹ dalimi:

„48¹. Viešojo intereso nevyriausybinė organizacija – juridinis asmuo atitinkantis nevyriausybės organizacijos apibrėžtį pagal Lietuvos Respublikos Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo nuostatas ir turintis įgalinimus veikti pagal Lietuvos Respublikos vyriausybės nustatytą tvarką.“

- Pakeisti 5 straipsnį, jį papildant 2¹ punktu:

„2¹) tvirtina Viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų dalyvavimo reguliuojamoje veikloje tvarką;“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 17 straipsnio 1 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

„1. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų (įskaitant paviršines nuotekas) tvarkymo paslaugų srityje taikomas sąnaudų susigrąžinimo principas reiškia, kad geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainos turi padengti būtinąsias sąnaudas, reikalingas geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo paslaugoms teikti, ilgalaikiam geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros eksploatavimui, renovacijai ir plėtrai užtikrinti, abonentams ir vartotojams priimtinioms sąlygoms naudotis geriamuoju vandeniu ir gauti tinkamos kokybės nuotekų tvarkymo paslaugas ... **bei subsidiarumo pagrindais šviesti abonentus ir vartotojus.**“

Subsidiarumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. XI-1375 1, 2, 6, 7, 12, 26, 50, 51, 57 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Pakeisti 1 straipsnio 4 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

„4. Pagrindinis šio įstatymo uždavinys – siekti, kad 2025 metais energijos gamybos iš atsinaujinančių išteklių energijos dalis, palyginti su šalies bendruoju galutiniu energijos suvartojimu, sudarytų ne mažiau kaip 38 procentus ir kad ši dalis toliau būtų didinama, tam panaudojant naujausias ir veiksmingiausias atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo technologijas ir skatinant energijos vartojimo efektyvumą, **subsidiarų vartotojų švietimą ir konsultavimą.**“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 2 straipsnį, jį papildant 44¹ dalimi:

„44¹. Subsidiarus vartotojų švietimas ir konsultavimas – energijos tiekėjų ir (ar) viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų, veikiančių pagal Vyriausybės nustatytą tvarką, reguliuojama veikla.“

- Pakeisti 2 straipsnį, jį papildant 48¹ dalimi:

„48¹. Viešojo intereso nevyriausybinė organizacija - organizacija, atitinkanti nevyriausybinių organizacijų nuostatas pagal Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo nuostatas, dalyvaujanti energetikos veiklose pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą tvarką įgyvendinant Europos Sąjungos Sutarties subsidiarumo principą.“

Subsidiarumo instrumentai

- Pakeisti 26 straipsnį, jį papildant 1¹ dalimi:

„1¹. Šio įstatymo 1 dalyje nustatytų priemonių įgyvendinimui taikomas subsidiarus vartotojų švietimas ir konsultavimas.“

- Pakeisti 48 straipsnio 2 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

„2. Aplinkos ministerija kartu su Energetikos ministerija rengia ir viešai skelbia rekomendacijas projektuotojams, architektams ir kitiems specialistams **bei viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų atstovams dėl atsinaujinančių energijos išteklių technologijų, didelio energinio efektyvumo technologijų, centralizuoto šilumos ir vėsumos energijos tiekimo sistemų integravimo, planuojant, projektuojant, statant ir atnaujinant (modernizuojant) visuomeninės, pramoninės ar gyvenamosios paskirties teritorijas.“**

Skaidrumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS STRATEGINIO VALDYMO ĮSTATYMO NR. XIII-3096 3, 12, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Pakeisti 3 straipsnį, jo 17 dalį papildant 13 punktu:

“13) viešojo intereso nevyriausybinė organizacija.”

- Pakeisti 12 straipsnį, jo 5 dalį išdėstant tokia redakcija:

“5. Šio įstatymo 3 straipsnio 17 dalies 8 punkte nurodytiems strateginio valdymo sistemos dalyviams už šio straipsnio 3 dalyje ir šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nustatytų funkcijų atlikimą, o šio įstatymo 3 straipsnio 17 dalies 13 punkte nurodytiems strateginio valdymo sistemos dalyviams už šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nustatytą projektų rezultatų stebėseną bei šio įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatą Vyriausybės nustatyta tvarka, skiriamas finansavimas iš valstybės biudžeto.”

Skaidrumo instrumentai

- Papildyti 15 straipsnį 8 dalimi:

“8. Šio straipsnio 7 dalyje nurodytiems tarpinių ir baigiamųjų vertinimų rezultatams suinteresuotos viešojo intereso nevyriausybines organizacijos Vyriausybės nustatyta tvarka gali parengti ir viešai pristatyti “šešėlines” ataskaitas.”

- Papildyti 18 straipsnį 7 dalimi:

“7. Šio straipsnio 6 dalyje nustatytas stebėsenos “šešėlines” ataskaitas Vyriausybės nustatyta tvarka rengia suinteresuotos viešojo intereso nevyriausybines organizacijos.”

Skaidrumo instrumentai

- Pakeisti 22 straipsnį, jį išdėstant tokia redakcija:

“Savivaldybių bendrieji planai rengiami, tvirtinami, įgyvendinami, jų įgyvendinimo stebėseną atliekama Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka. **Šiame straipsnyje nurodytų priemonių “šešėlines” ataskaitas Vyriausybės nustatyta tvarka rengia suinteresuotos viešojo intereso nevyriausybinės organizacijos.**”

Skaidrumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ĮSTATYMO NR. I-464 26, 27, 28, 29, 29¹, 30 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Papildyti 26 straipsnio 3 dalį 7¹ punktu:

“7¹. Vyriausybės nustatyta tvarka įgalina suinteresuotas viešojo intereso nevyriausybinės organizacijas atlikti ir viešai pateikti šio straipsnio 3 dalies 7 punkte nurodytų ataskaitų “šešėlines” redakcijas.”

Skaidrumo instrumentai

- Pakeisti 27 straipsnio 5 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

“5. Vyriausybės komisijos gali būti sudaromos iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, asociacijų, **suinteresuotų viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų atstovų**, mokslo ir studijų institucijų atstovų, nepriklausomų ekspertų, prireikus ir kitų asmenų. Savivaldybių institucijų ir įstaigų atstovai į Vyriausybės komisijas deleguojami savivaldybių tarybų, Seimo nariai – Seimo Pirmininko arba Seimo valdybos, o Seimo kanceliarijos darbuotojai – Seimo kanclerio. **Suinteresuotų viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų atstovai deleguojami nevyriausybinių organizacijų įstatuose nustatyta tvarka.** Sudarydama Vyriausybės komisijas, Vyriausybė nustato jų užduotis, personalinę sudėtį. Vyriausybė gali pavesti Ministrui Pirmininkui, ministrui, Vyriausybės kancleriui ar Vyriausybės įstaigos vadovui patvirtinti Vyriausybės komisijos personalinę sudėtį. Vyriausybės komisijų darbo organizavimo tvarką nustato Vyriausybės darbo reglamentas.”

Skaidrumo instrumentai

- Pakeisti 28 straipsnio 1 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

1. Ministras Pirmininkas gali sudaryti darbo grupes jo pavestoms užduotims atlikti. Šios darbo grupės gali būti sudaromos iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, asociacijų, **suinteresuotų viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų atstovų**, mokslo ir studijų institucijų atstovų, nepriklausomų ekspertų, prireikus ir kitų asmenų. Savivaldybių institucijų ir įstaigų atstovai į Ministro Pirmininko darbo grupes deleguojami savivaldybių tarybų, Seimo nariai – Seimo Pirmininko arba Seimo valdybos, o Seimo kanceliarijos darbuotojai – Seimo kanclerio. **Suinteresuotų viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų atstovai deleguojami nevyriausybinių organizacijų įstatuose nustatyta tvarka.**

Skaidrumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PLĖTROS ĮSTATYMO NR. XII-717 2, 4, 8, 9, 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Pakeisti 2 straipsnio 6 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

“6. ~~Viešosios naudos~~ Viešojo intereso nevyriausybinė organizacija – nevyriausybinė organizacija, kurios veikla teikia naudą ne tik jos dalyviams, bet ir visuomenei kuri savo veikloje įgyvendina viešosios politikos nuostatas pagal Europos Sąjungos Sutarties skaidrumo ir (ar) subsidiarumo principus, ir turi pagal Lietuvos Respublikos Prezidento įstatymo 9 straipsnio 1 dalies nuostatas suteiktą akreditaciją.”

Skaidrumo instrumentai

- Pakeisti 8 straipsnį, jį išdėstant tokia redakcija:

“8 straipsnis. ~~Viešosios naudos~~ Viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų finansavimas. Asignavimų valdytojai, skirstydami nevyriausybinių organizacijų veiklos finansavimo lėšas, gali numatyti, kad ~~viešosios naudos~~ **viešojo intereso** nevyriausybiniams organizacijoms teikiamas prioritetas. Nevyriausybines organizacijas pripažįstamos ~~viešosios naudos~~ **viešojo intereso** nevyriausybiniams organizacijomis. Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka **pagal šio įstatymo 2 straipsnio 6 dalies nuostatas.**”

Skaidrumo instrumentai

- Pakeisti 9 straipsnio 4 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

“4. Sprendimus dėl Fondo strateginių programų kryptių ir lėšų tam tikroms Fondo veiklos kryptims skyrimo Fondo nuostatuose nustatyta tvarka priima Fondo taryba. Fondo tarybą sudaro septyni nariai: trys nevyriausybinų organizacijų atstovai, trys valstybės institucijų ir įstaigų atstovai ir vienas nevyriausybinų organizacijų srities mokslininkas. Fondo tarybos nariu gali būti skiriamas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme nustatytus nepriekaištingos reputacijos reikalavimus atitinkantis asmuo. Fondo tarybos institucinę **ir personalinę** sudėtį ~~socialinės apsaugos ir darbo ministro~~ **Lietuvos Respublikos Prezidento** teikimu trejiems metams tvirtina Vyriausybė. ~~Personalinę Fondo tarybos sudėtį tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras.~~ Fondo tarybos sudarymo tvarka, Fondo tarybos narių kompetencijos reikalavimai nustatomi Fondo nuostatuose. Fondo tarybos narių, kurie nėra valstybės institucijų ir įstaigų atstovai, darbas apmokamas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo nustatyta tvarka.”

Skaidrumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS BIUDŽETO SANDAROS ĮSTATYMO NR. I-430 18, 19, 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Pakeisti 18 straipsnio 2 dalies 3 punktą, jį išdėstant tokia redakcija:

“3) bendra valstybės biudžeto asignavimų suma, jų paskirstymas pagal valstybės veiklos sritis ir asignavimų valdytojus programoms įgyvendinti. Asignavimai skiriami išlaidoms, iš jų darbo užmokesčiui, **kuriame išskiriama konkurencinė skaidrumo dedamoji Vyriausybės nustatyta tvarka priskirtina suinteresuotoms viešojo intereso nevyriausybinėms organizacijoms**, ir turtui įsigyti. Žvalgybos institucijoms ir valstybinėms aukštosioms mokykloms asignavimai išlaidoms skiriami neišskiriant iš jų darbo užmokesčio;”

Skaidrumo instrumentai

- Pakeisti 19 straipsnio 1 dalies 4 punktą, jį išdėstant tokia redakcija:

“4) informaciją apie asignavimų valdytojų pasiekimus ir planuojamus pasiekti veiklos rezultatus, **viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą šių rezultatų siekimui;**”

- Pakeisti 26 straipsnio 4 dalies 2 punktą, jį išdėstant tokia redakcija:

“2) bendra asignavimų suma ir jų paskirstymas biudžetinėms įstaigoms ar savivaldybių administracijos padaliniais programoms vykdyti. Asignavimai skiriami išlaidoms, iš jų – darbo užmokesčiui, **kuriame išskiriama konkurencinė skaidrumo dedamoji Vyriausybės nustatyta tvarka priskirtina suinteresuotoms viešojo intereso nevyriausybiniams organizacijoms, ir turtui įsigyti;**”

Skaidrumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠOJO SEKTORIAUS ATSKAITOMYBĖS ĮSTATYMO NR. X-1212 2, 15, 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Papildyti 2 straipsnį 34² dalimi:

“34². Viešojo sektoriaus subjekto metinės veiklos “šešėlinė” ataskaita yra šio straipsnio 34¹ dalyje nurodytos veiklos ataskaitos išvestinė redakcija, Vyriausybės nustatyta tvarka rengiama suinteresuotų viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų.”

Skaidrumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŪJŲ ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO NR. I-1428 8¹ IR 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Papildyti 8¹ straipsnio 7 dalį 4 punktu:

“4) teikiama pagal viešojo intereso nevyriausybinės organizacijos prašymą Vyriausybės nustatyta tvarka.”

- Papildyti 11 straipsnį 9 dalimi:

“ 9. Šio straipsnio 8 dalyje nurodytos veiklos “šešėlinės” ataskaitos Vyriausybės nustatyta tvarka rengiamos suinteresuotų viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų.”

Skaidrumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖKŪROS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. XI-2220 2, 7, 10, 11, 24² STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Papildyti 2 straipsnį 3¹ dalimi:

“3¹. Konsultavimosi su visuomene biudžetas - Vyriausybės nustatyta tvarka skiriamos lėšos suinteresuotoms viešojo intereso nevyriausybinėms organizacijoms teisės aktų projektų, teiktinų visuomenės susipažinimui, vertinimo veiklų apmokėjimui.”

Skaidrumo instrumentai

- Papildyti 7 straipsnį 4 dalimi:

“4. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyto tikslo pasiekimui konsultavimasi su visuomene inicijuojantys subjektai skelbia konsultavimosi su visuomene biudžetą.”

- Papildyti 10 straipsnį 9 dalimi:

“9. Suinteresuotų viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų atstovai gali prisidėti prie šio straipsnio 1 dalyje nurodytų teisės aktų projektų rengimo. Jų darbas apmokamas Vyriausybės nustatyta tvarka.”

Skaidrumo instrumentai

- Pakeisti 11 straipsnio 2 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

“2. Teisės aktų informacinėje sistemoje ir teisės akto projektą rengiančio subjekto interneto svetainėje turi būti paskelbta informacija apie teisės akto projekto rengimo, teisės akto projektui parengti reikalingo tyrimo pirkimą, teisės akto projektą parengusius ar tyrimą atlikusius subjektus, taip pat teisės akto projekto rengimo ir (ar) tyrimo rezultatai ir kaina, **kurioje išskiriama fiksuota kainos dalis, skiriama suinteresuotoms viešojo intereso nevyriausybinėms organizacijoms už pasiūlymus Vyriausybės nustatyta tvarka.**”

Skaidrumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1316 2 IR 27 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Pakeisti 2 straipsnio 5 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

“5. **Piktnaudžiavimas tarnyba** – valstybės tarnautojo veika (veikimas ar neveikimas), kai tarnybinė padėtis naudojama ne tarnybos interesais arba ne pagal įstatymus ar kitus teisės aktus, arba savanaudiškais tikslais (neteisėtai pasisavinamas ar kitiems perleidžiamas svetimas turtas, lėšos ir t. t.) ar dėl kitokių asmeninių paskatų, taip pat valstybės tarnautojo veiksmai, kuriais viršijami suteikti įgaliojimai ar savivaliaujama, **nesilaikoma skaidrumo ir (ar) subsidiarumo principų santykiuose su viešojo intereso nevyriausybinėmis organizacijomis.**”

Skaidrumo instrumentai

- Pakeisti 27 straipsnio 5 dalį, ją išdėstant tokia redakcija:

“5. Įstaigos vadovo tarnybinę veiklą vertina šį valstybės tarnautoją į pareigas priimantis asmuo, o kai įstaigos vadovą į pareigas priima kolegiali institucija, – šios institucijos vadovas. Karjeros valstybės tarnautojo tarnybinę veiklą ir pakaitinio valstybės tarnautojo tarnybinę veiklą vertina jų tiesioginis vadovas. Valstybės tarnautojas turi teisę kviesti biudžetinės įstaigos darbuotojų atstovavimą įgyvendinančių subjektų atstovą **bei suinteresuotų viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų atstovus** dalyvauti tiesioginio vadovo atliekamame jo vertinime.”

Skaidrumo instrumentai

- Papildyti 27 straipsnio 11 dalį 5 punktu:

“5) suinteresuotų viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų argumentuotu prašymu.”

- Papildyti 27 straipsnį 15¹ dalimi:

“15¹. Jeigu suinteresuota viešojo intereso nevyriausybinė organizacija Vyriausybės nustatyta tvarka yra atlikusi ir paskelbusi valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos veiklos “šešėlinę” ataskaitą, jos atstovai gali stebėtojų teisėmis dalyvauti tokių institucijos ar įstaigos vertinimo komisijos darbe.”

Skaidrumo instrumentai

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ ĮSTAIGŲ DARBUOTOJŲ DARBO APMOKĖJIMO IR KOMISIJŲ NARIŲ ATLYGIO UŽ DARBĄ ĮSTATYMO NR. XIII-198 15 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

- Papildyti 15 straipsnį 5 dalimi:

“5. Viešojo intereso nevyriausybinių organizacijų šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka deleguojamiems komisijos nariams atlygio dydžiai ir jo mokėjimo tvarka nustatomi pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalyse išdėstytas nuostatas nustatytų komisijos narių atlygio už darbą komisijoje dydžių vidurkj.”

Pabaiga

- ES universaliosios vertybės yra visų piliečių turtas; siūlomos viešosios politikos subsidiarumo ir skaidrumo priemonės yra konkretus kelias prie šių universalių vertybių perėmimo
- Vartotojų NVO, socialinių sričių NVO yra gerai matomi kandidatai pačių piliečių „Savišvietos Akademijos“, viešojo intereso NVO ekspertinių gebėjimų viešojoje politikoje kūrimui